

§ 506

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Niskalan arboretumin luonnonsuojelualueen perustamiseksi sekä hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamiseksi

HEL 2021-002752 T 11 01 04

Päätös

Kaupunginhallitus esitti Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, että se perustaa Niskalan arboretumin luonnonsuojelualueen sekä vahvistaa alueen hoito- ja käyttösuunnitelman vuosille 2021–2030.

Hakemus luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Niskalan arboretum sijaitsee Pohjois-Helsingissä Keskuspuiston pohjoisosassa. Alue rajautuu idässä Niskalan tilan pihapiiriin ja pohjoisessa ja lännessä Haltialan peltoihin. Alue liittyy saumattomasti Haltialan laajaan yhtenäiseen ulkoilualueeseen. Arboretumin eli puulajipuiston alkuperäiset puut on istuttanut Tuomarinkylän kartanon ja Haltialan tilan omistaja maanviljelysneuvos Jakob Kavaleff vuosina 1907–1911. Kavaleffin ajatuksena oli luoda alueesta taimitarhan esittelypuisto. Arboretum siirtyi kaupungin omistukseen vuonna 1961. Metsäalueen lajisto sisältää sekä luonnonvaraista puu-, pensas- ja ruohovartista lajistoa että runsaasti ulkomaista, istutettua lajistoa. Arboretumin alueeseen kuuluu rauhoitetun alueen lisäksi metsä- ja niittyalueita suojelualueen itä- ja eteläpuolella. Kokonaisuudessaan arboretum on kooltaan noin neljä hehtaaria.

Rauhoituksen tarkoitus

Arboretumin ydinosa on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi vuonna 1984. Rauhoitetun alueen pinta-ala on yhteensä 2,26 hehtaaria. Rauhoituksen tarkoituksena on koti- ja ulkomaisia puu-, pensas- ja ruohokasvilajeja kasvavan puistometsäalueen ja edustavan puulajipuiston säilyttäminen. Alueella on rauhoituspäätöksen mukaan ”metsätieteellistä, puutarhatieteellistä ja historiallista arvoa nähtävyytenä”. Niskalan arboretum poikkeaa muista Haltialan metsäisistä luonnonsuojelualueista, sillä rauhoituksen tarkoituksena ei ole perinteisen luonnonsuojelun tapaan turvata alueen luonnontilan säilymistä vaan ylläpitää sekä arvokkaan luonnonkasvilajiston että alueelle istutetun lajiston säilymistä. Niskalan arboretum täyttää luonnonsuojelulain edellyttämät luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset. Alue on niin edustava ja arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden ja kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Kaavatiedot

Arboretumin alueella on voimassa Haltialan asemakaava (9540, voimaantulo 1990). Rauhoitettu alue on merkitty SL- luonnonsuojelualue-merkinnällä, Kuninkaantammentien eteläpuoliset maisemallisista syistä avoimena säilytettävät entiset pellot sa-merkinnällä ja arboretumin reuna-alueet rauhoitetun alueen itä- ja kaakkoispuolella arboretumia varten varatuiksi alueen osiksi arb-merkinnällä. Rauhoitetun alueen sisällä ja ulkopuolella on lisäksi osoitettu ohjeellisia polkuja (po-merkintä) ja ulkoiluteiden reittejä (ut-merkintä).

Luonnon yleispiirteet ja luontoarvot

Alue on pienestä koostaan huolimatta monimuotoinen sisältäen tuoretta ja kostea lehtoa, lehtomaisia ja kuivia kankaita, niittyjä ja kosteikkoja sekä näiden reunavyöhykkeitä. Alue poikkeaa luonnonmetsistä erikoisen käytön, pitkän hoitohistorian ja runsaan istutetun lajiston vuoksi. Arboretum on samanaikaisesti luonnonsuojelualue ja puulajipuisto.

Alueen eteläreunalla esiintyy runsaslahopuustoista vanhaa, kuusivaltaista metsää (Metso-kriteerit täyttävä metsäalue). Helsingin uhanalaisten luontotyypin selvityksessä 2018–2020 Niskalan alueelta rajattiin useita kohteita, joihin kuuluu kaksi keskiravinteista lehtokohdetta sekä kaksi vanhaa lehtipuuvaltaista lehtomaista ja tuoretta kangasta. Kohteiden edustavuusluokka on kohtalainen tai heikko, ja luonnontilaisuusluokka heikentynyt tai vähän heikentynyt. Toinen lehtokohteista sijaitsee suojelualueella.

Linnustoarvot ovat paikallisesti merkittävät. Erityisesti rehevien metsien lajeja kuten nokkavarpunen, kultarinta, satakieli, viitakerttunen, viitasirkkalintu ja mustapääkerttu on tavattu alueelta. Arboretum rajautuu lisäksi kahteen Helsingin arvokkaaseen lintualueeseen: Haltialan pohjoisosan metsäalueeseen sekä Niskalan Haltialan alueen peltoihin.

Niskala sisältyy Helsingin arvokkaiden lepakkokohteiden alueeseen, johon kuuluu Vantaanjoen kolme koskea, jokialueen rantavyöhyke sekä arboretumin alue. Lepakot viihtyvät Niskalan pikkuteillä, poluilla, peltojenreunojen metsiköissä ja Niskalan pihapiirissä. Lähimmät liito-oravan ydinalueet sijaitsevat arboretumin pohjoispuolella Haltialan aarnialueen luonnonsuojelualueella sekä arboretumin länsipuoleisella metsäalueella Kuninkaantammentien viereisessä metsikössä. Arboretumin alueelta liito-oravahavaintoja ei ole.

Arboretumiin tehdyt istutukset

Ensimmäiset kaupungin tekemät istutukset ajoittuvat 1990-luvun alkuun. Lisäistutuksia on tehty erityisesti vuosien 2009–2016 aikana. La-

jivalinnoissa on painotettu lajien menestymistä, mutta aggressiivisesti leviäviä lajeja ei ole istutettu. Lajistoa valittaessa on haluttu suosia sel- laista historiallisesti kiinnostavaa puuvartista lajistoa, jota oli saatavilla jo Kavaleffin aikana eli 1900-luvun alussa. Puulajikokoelmaan on erityi- sesti vuosien 2009–2016 aikana lisätty kiinnostavia, kauniita ja erikoisia lajeja eri puolilta maailmaa. Aikavälillä 2009–2020 tehdyistä istutuksista oli vuoden 2020 inventoinnissa elossa noin 480 lajiketta.

Alueen käyttö

Niskalan arboretum on tunnettu nähtävyys. Arboretum kuuluu Haltialan alueen laajaan ulkoilualueeseen, johon tehdään arvioilta kaksi miljoo- naa vierailua vuosittain. Puulajipuistoa käytetään ulkoiluun, retkeilyyn, koiran ulkoilutukseen ja luonnosta nauttimiseen. Kasveista kiinnostu- neille harrastajille paikka on erityisen arvokas ja sitä käytetään myös opetuskohteena. Arboretumin opasteet, polkuverkosto ja muut raken- teet uusittiin 2008 laaditun hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti 2010–2016. Opasteiden ja polkuverkoston avulla pyritään ohjaamaan kulkua siten, etteivät luontoarvot vaarannu. Alueen palvelut kuten py- säköinti, pöytäpenkit ja käymälä on sijoitettu pääosin rauhoitetun alu- een ulkopuolelle. Arboretumin puulajikokoelmaan voi tutustua opaste- tun reitin avulla. Reitin varrella esitellään 64 kokoelmaan kuuluvaa puu- ja pensaslajia. Esittelykasvit on varustettu nimikyltein ja jokaisesta esit- telykasvista on saatavilla internetin kautta lisätietoa QR-koodin avulla. Lapsille suunnattu Tunne puut -luontopolku hyödyntää samaa ohjattua reittiä. Istutetun lajiston lisäksi kerrotaan alueen luonnosta.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Arboretumin alueen ensimmäinen hoito- ja käyttösuunnitelma laadittiin 1990-luvun alussa ja päivitettiin 2008. Haasteena alueen hoidon ja käy- tön suunnittelussa on alueen kaksijakoinen luonne. Merkittävien luon- toarvojen lisäksi alue on arvokas puu- ja pensaslajien kokoelma, jota ylläpidetään nähtävyytenä. Kokoelman ylläpitämiseksi aluetta on hoi- dettava siten, että istutetuille kasveille on riittävästi elintilaa muun muassa karsimalla istutettujen taimien ympäriltä muuta kasvillisuutta. Samalla suojellaan alueen luontoarvoja.

Edellisessä hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2008-) esitettiin arboretu- min metsäalueiden puuston pitkäjänteistä uudistamista ja laajamittaisia uusia istutuksia. Alkuperäisistä eksoottisista puuistutuksista oli hyvin vähän enää jäljellä ja alue oli umpeenkasvanut. Suunnitelman tavoit- teeksi asetettiin arboretumin kunnostaminen siten, että alueella huo- mioidaan sekä monimuotoinen luonto että kehitetään alueesta helppo- hoitoinen metsäarboretum. Aluetta tuli hoitaa siten, että alueelle tyypil- lisille metsätyypeille kehittyisi moninainen metsärakenne ja monipuoli-

nen lajisto. Ylläpidon keinoin oli tarkoitus ylläpitää arvokasta kasvillisuutta ja kulttuurimaiseman piirteitä ja samalla vaalia luonnon monimuotoisuutta

Suunnitelma on toteutunut pääpiirteissään hyvin. Alueen käyttöä ohjaavat rakenteet ja tunnettavuutta lisäävät opasteet rakennettiin suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa esitettiin hyvinkin seikkaperäisiä lajehdotuksia istutettavista puista, pensaista ja ruohovartisista kasveista, joista vain osa on toteutunut.

Hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2021–2030 laadittiin vuoden 2020 aikana. Suunnitelma kattaa rauhoitetun luonnonsuojelualueen ja arboretumiin liitettyjä reuna-alueita. Arboretumin tavoitetilaa ei ole tarpeen tehdä merkittäviä muutoksia.

Arboretumin tavoitetilaa:

1. Niskala on helppohoitoinen, edustava metsäarboretum
2. Niskala on luonnoltaan ainutlaatuinen, monipuolinen ja elinvoimainen
3. Arboretum säilyttää ja luo uudelleen Kavaleffin kasviperintöä ja maisemaa
4. Arboretumissa on hiljaisuutta, linnunlaulua, ihania kasveja ja viehättäviä pienmaisemia sekä maisemia
5. Arboretum lisää kävijöiden ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta

Suunnitelmassa tarkastellaan edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman toteutumista, päivitetään kasvikoelman tiedot ja tiedonhallinta sekä esitetään uutena arboretumille kokoelmapolitiikka. Kokoelmapolitiikassa esitetään kokoelman tarkoitus ja miten sitä ylläpidetään ja kehitetään.

Hoidon keskeisenä tavoitteena koko alueella on turvata luontoarvot ja hoidon jatkuvuus istutetun kasviston osalta, jotta kokoelmaan istutettu kasvisto menestyy pitkällä tähtäimellä. Luontoarvojen säilymisen keinoina ovat mm. monipuolisen ja -lajisen lahoppuujatkumon turvaaminen, kerroksellisen metsärakenteen ylläpitäminen, kulun ohjaaminen ja palveluiden keskittäminen suojelualueen ulkopuolelle, haitallisten vieraslajien torjuminen ja tietämyksen lisääminen alueen arvoista. Osalle suojelualueen lohkoista ei esitetä hoitotoimia ja jokaisella loholla pyritään jättämään suojaisia, rauhallisia alueita eläimistöille.

Eksoottisen lajiston turvaamisen keinoja ovat kilpailevan ja varjostavan kasvillisuuden poisto taimien ympäriltä, taimien suojaaminen ja tukeminen, yksittäisten huonokuntoisten puiden poisto ulkoiluteiden ja polkujen varsilla, vuosittainen niitto niittyalueilla ja hedelmätarhan alueella,

28.06.2021

Asia/12

haitallisten vieraskasvien torjunta, rakenteiden ja varusteiden kunnossapito sekä puhtaanapito. Hoidon jatkuvuus on tärkeää, jotta arboretumin arvokas lajisto säilyy ja istutetuista yksilöistä kasvaa suunnitelmien mukainen kokonaisuus.

Alueelle laadittiin suunnittelutyön aikana hoitotoimenpiteitä ja alueen käyttöä paremmin palveleva lohkojakokartta. Jokaiselle lohkolle esitetään lohkokortti, jossa kuvaus osa-alueen nykytilasta, tavoitetilasta ja hoito- ja kunnossapitotoimenpiteistä, jolla tavoitetilaan päästään. Hoitotoimien kiireellisyys osoitetaan lohkoittain.

Suunnitelmassa esitetään lisäksi arboretumin tietokannan ja paikkatiedon kehittämisen periaatteet. Arboretumin kokoelmatietojen hallintaan on luotu paikkatietoon perustuva sähköinen rekisteri. Kokoelmaan istutettujen uusien puiden ja pensaiden tiedot on tallennettu tietokantaan. Kaupungin paikkatietomutoiseen puurekisteriin on viety suurin osa kokoelman puuvartisesta kasvistosta. Puurekisterin tiedot ovat avointa dataa, jolloin ne palvelevat myös alueen lajeista kiinnostuneita kävijöitä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Niskalan arboretum hks raportti 20210301

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistaja hakemuksesta tai suostumuksella perustaa luonnonsuojelualueen. Päätökseen

luonnonsuojelualueen perustamisesta on otettava tarpeelliset määräykset alueen luonnon suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta.

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö on valmistellut luonnonsuojelualueen perustamisesityksen ja laatinut alueelle hoito- ja käyttösuunnitelman. Suunnitelmassa on esitetty toimenpiteet luonnonympäristön hoitamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma esitetään luonnonsuojelualueen perustamisen yhteydessä Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi..

Kustannukset

Suunnitelman toteuttamisen kustannukset jakautuvat perusylläpitoon ja kertaluonteisiin toimenpiteisiin. Vuotuisten ylläpitokustannusten tarve on 20–25 000 euroa kaudella 2021–2030.

Perusylläpidon lisäksi esitetään kertaluonteisia toimenpiteitä, joiden vuosittainen tarve on keskimäärin arviolta 15 000–18 000 euroa. Kertaluonteisten toimenpiteiden arvioitu kokonaiskustannus suunnitelma-kaudelle 2021–2030 on yhteensä noin 80 000 euroa. Toimenpiteitä ovat mm. haitallisten vieraslajien tehostettu torjunta, uusien opaskylttien suunnittelu ja rakentaminen, uusien nimikylttien hankinta, luontoselvitysten teettäminen ja polkujen ja rakenteiden uusiminen.

Lopuksi

Esitys on kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esityksen mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Niskalan arboretum hks raportti 20210301

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1

28.06.2021

Asia/12

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto
Ympäristöpalvelut

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 15.04.2021 § 66

HEL 2021-002752 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Niskalan arboretumin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista vuosille 2021-2030.

Käsittely

15.04.2021 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

18.03.2021 Pöydälle

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija, puhelin: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi